

God Jul 1998

Detta nummer av "Marinerat" innehåller några artiklar som berättar lite om den spännande sommar som för många på Fotevikens Museum och i museiföreningen SVEG verkligen gått i vikingarnas fotspår.

För tusen år sedan tog det en knapp månad att ta sig till Birka från Skåne. Vi gjorde i augusti i år en betydligt snabbare färd - och slog dessutom upp en uppmärksam camp på "Träholm".

Sidan 4

Det började en gång med ett entusiastiskt gäng av vikingafans. Läs om föreningen SVEG:s första stapplande steg - en förening som aktivt stödjer Fotevikens Museum. Året 1987 var man med på en klassisk vikingaseglat i Danmark.

Sidan 10

Bevarade träföremål är inte alltför vanliga från vikingatid. Här är berättelsen om ett märkligt 1000-årigt mossfynd på Gotland.

Sidan 13

För första gången sedan medeltiden har Göingejärn kunnat tillverkas enligt gamla metoder. Det skedde på Fotevikens Museum

Sidan 16

Projektet "Kulturdatas Öresund" närmar sig fullbord. Du hittar den på Internet.

Det står en staty vid Hjörungavåg

Det står en staty vid norska Hjörungavåg. Här stod för tusen år sedan ett av vikingatidens mera berömda sjöslag mellan danskar och norrmän. De danske jomsviking-arna hade samlat en stor flotta för att lägga Norge under sig. Den väldiga hopen av krigsskepp har seglat norrut, från danska öarna, från Jylland och från Skåne. Historien om händelsen skulle komma att leva kvar tack vare det skrivna ordet ... inte genom marin-
arkeologin. För vad de danska vikingarna den gången inte visste var att de passerade en av naturens osynliga gränser. Gränsområdet låg på sjöbottnen långt under skeppens kölar. Norr om gränslinjen härskade odjuret *Teredo Norvegica*, söder därom fanns ej dess avkomma.

Jag talar inte om den väldiga Midgårdssormen utan om ett litet odjur, skeppsmasken. Dessa maskar borrar sig frenetiskt in i vattendränkt trä och kan på kort tid pulv-

risera de präktigaste träplankor. Sötvattnet är odjurets dödsfiende. Det kan helt enkelt inte leva i alltför bräckt vatten. I Östersjön saknas masken därför helt. Det är i den nordliga delen av Öresund som den yttersta utposten för denna naturens egen kulturmarodör finns. För där *Teredo Norvegica* och dess släktingar härskar finns ingen organisk kulturhistoria gömd på havsbotten. Den är helt enkelt uppäten.

Avsaknaden av skeppsmask gör Östersjön och Öresund till ett världsunikt vattenmagasin vad gäller vårt gemensamma nordeuropeiska kulturarv. Under vattnet finns nämligen det som oftast inte bevaras i jorden på land, organiska föremål – föremål av trä, näver, skinn m.m. Här finns en veritabel skattkammare som inte enbart består av sofistikerade saker typ de cognacsfat och champagneflaskor från 1:a världskriget som i sommar figure-
rat i pressen i samband med upptagningen av det sjunka skeppet Jönköping. Under havsytan finns i första hand en väl bevarad femtontusenårig kulturhistoria.

Efter det att Malmö museer officiellt 1993 lade ned marin-
arkeologin skapades den stiftelsen som driver Fotevikens Museum. Museets huvuduppgift är definierat som att med strikta vetenskapliga metoder tillvarata kulturarvet under vatten, speciellt runt de skånska kusterna. Under åren har stiftelsen pumpat in stora pengar för att driva denna verksamhet. Till skillnad från landarkeologin finns nämligen ytterst få ekonomiska resurser att tillgå när det är tal om arkeologin under vatten. Landarkeologin finansieras upp till 75% - kanske mer - av exploatörer som måste betala för undersökningarna och efterarbetningen av materialet. För marin-
arkeologin är motsvarande summa troligtvis mindre än 10%. För landarkeologin finns detaljerade rikstäckande fornminnesinventeringar som stöd för bedömningar; för marin-
arkeologin saknas dessa på de flesta platser. Ett undantag är Skånes kust ... tack vare Fotevikens Museums omfattande inventeringsarbeten. För landarkeologin är det lätt att sätta igång utgrävningar och det är lätt att förhindra ingrepp på fornminnena. Marin-
arkeologin har det ack så mycket värre.

Hur gick det då i slaget vid Hjörungavåg. Danskarna förlorade.

Björn M Jakobsen
Museichef

På vikingatåg norr om Skånegränsen

Det mytomspunna Birka i Mälaren var en gång en viktig plats i Norden. Hit kom handelsmän långväga ifrån och här växte det upp ett stadsliknande samhälle som för tusen år sedan gick under. De skrivna källorna om den dåtida Mälarmetropolen är sparsamma men i en bevarad skrift från 900-talet finns en dramatisk historia bevarad för eftervärlden. Här är berättelsen:

Det hände sig vid mitten av 800-talet att en svensk kung hade tvingats i landsflykt men till slut fått med sig danskar till ett anfall på Birka. Kungens namn var Anund och med 32 krigsskepp seglade han in i Mälaren. Överfallet på handelsstaden kom utan förvarning och hövitsmannen Hergeir flydde med alla köpmän till borgkullen intill staden. Genom förhandlingar köp-te birkaborna sig fria för hundra pund silver, vilket den girige kung Anund gärna tog emot. Några som inte var nöjda med resultatet var emellertid danskarna, för som de sa:

”varenda köpman där ägde mer än vad man hade erbjudit dem och att de ingalunda kunde finna sig i en sådan oförskämndhet.”

Danskarna beslöt sig därför att storma och skövla borgen. Försvararna miss-tröstade och började offra till sina hedniska gudar. Den kristne Hergeir blev ursinnig och han förbannade högljutt försvararnas tro:

- "Hur länge tänker ni fortsätta med att tjäna djävlar och göra er själva utfattiga till ert eget fördärv med dessa meningslösa löften? Nu har ni ju redan offrat mycket och lovat ännu mer. Dessutom har ni gett bort hundra pund silver. Vad har ni haft för nytta av det? Nu kommer de och skövlar allt vad ni äger. Era hustrur och barn kommer de att släpa bort i fångenskap, borgen och staden kommer de att sätta eld på och ni kommer att dö för svärdet. Vad har ni alltså för nytta av dessa gudabilder?"

Hergeirs tal väckte förskräckelse hos många och de flesta lovade att tjäna Kristus. Undret lät heller inte vänta på sig. Kung Anund hade börjat förhandla med danskarna och det bestämdes att lottkastning skulle avgöra Birkas öde. Och se, genom Guds påverkan gick ödet birkabornas väg. Danskarna av-seglade och kung Anund blev åter vänskapligt sinnad med sina landsmän.

Hur mycket är sant av denna historia, hämtad direkt från Rimberts nästan samtida Ansgarsberättelse? Även om den kristna gudens ingripande snarare kan räknas som en god sedelärande historia, kan det danska anfallet mycket väl ha ägt rum. Och i södra delen av stadsområdet finnes än i dag rester efter en borganläggning. Under Fotevikingarnas tåg till Birka i somras passade vi samtidigt på att åter kristna området. Detta tilltag väckte vissa stridiga känslor hos ortsbefolkningen men som danskarna på 800-talet kunde vi dra hem med väl förättat vär.

Utsikt över det forna stadsområdet i Birka, den s.k. "Svarta jorden". En halvcirkelformad vall har inhägnat staden från den övriga ön. Bakom fotografen ligger borgberget.

Resan till Birka

Av Birger Enoksson

I början av augusti i år deltog 26 vikingar, män och kvinnor, från Fotevikens Mu-seum i vikingaläger i Stockholm. Man var från "Kulturhuvudstads"-året" i stort behov av vikingar för att stilla den internationella pressens behov. Foteviken var en av mycket få som hörsammade budkavlen.

Från Foteviken till Birka är det mer än 60 mil, från nu till vikingatiden är det mer än 800 år. Vi har en lång resa framför oss och bryter därför upp i den tidiga gryningstimman. Målet för vår resa är "Träholm", nu mera bekant som Stockholm, och Birka på Björkö i Mälaren.

Att segla och ro vårt vikingaskepp Erik Emune till Stockholm hade varit det mest tidsenliga sättet att färdas, men tiden sätter gränser och så lång är inte

dagen. Släpet med det stolta skeppet har redan anträtt färden norrut. Vi äntar bussen och resan kan börja.

Vi når kungliga huvudstaden mitt i rusningstrafiken och tar oss fram till Wa-savarvet. Stockholm visar sig från sin bästa sida och solen skiner från en molnfri himmel, ett nog så ovanligt fenomen denna sommar. Vi slår upp vårt tältläger av vikingatida snitt på en gräsklädd kulle med utsikt mot Wasa. In-nan vi rullar ut våra sovsäckar grundar vi med halm, en produkt som har varit nästan omöjlig att få fram, men kavalleriet kom till undsättning. Ombytet från civila kläder till vikingatida ger en känsla av att rycka in i lumpen med tjänstgöring i vikingatiden. Utrustade med hjälmar, spjut, svärd, yxor, pilbågar och sköldar ger vi oss iväg mot vårt första mål - Sjöhistoriska

museet - där vi välkomnas med tal och undfägnas med både kroppslig och andlig näring. Museet har en intressant utställning av allmogebåtar från olika delar av Norden, arvtagare till vikingaskeppen.

Bakgrunden till att vi, närmare trettio personer från Foteviken, befinner oss i Stockholm är att staden fått äran av att vara kulturhuvudstad 1998. Som ett inslag i årets firande har man ett arrangemang som går under namnet "Vikingarna kommer". Det är tänkt att en vikingaflootta på cirka femton skepp ska angöra staden och att ett vikingaläger upprättas med marknad och andra aktiviteter. Det blir dock en något mindre flootta - i stället för femton är det sex skepp som deltar.

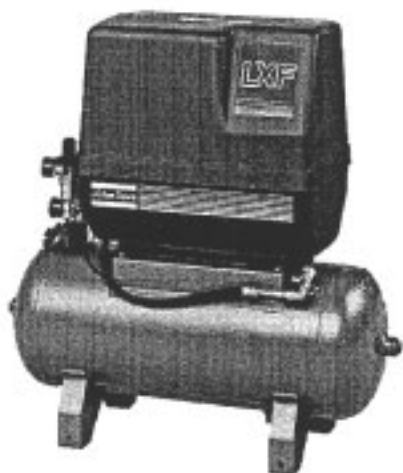
Nästa dag är dagen då vikingarna kommer. I småbåtshamnen ute på Blockhusudden råder febril aktivitet då vikingaskeppen görs klara för den gemensamma seglatsen in mot Wasavarvet. Erik Emune ros ut på fritt vatten, därefter blir det bogsering. Det är ett färd sätt som tyvärr måste tillgripas väldigt ofta i sådana här sammanhang,

Fotevikens vikingaläger på Djurgården med åtta tält och smedja väckte stort intresse. På två dagar besöktes lägret av uppskattningsvis 15-20.000 besökare - stockholmare, amerikaner, holländare och givetvis japaner i mängder.

Ren, tyst och oljefri

LXF

Oljefri tryckluft för känsliga applikationer

Atlas Copco

Atlas Copco Compressor AB
131 82 NACKA
Tel 08-743 90 00

THE DOCUMENT COMPANY XEROX

- Världsledande inom
- Analoga kopiatorer
 - Digitala kopiatorer
 - Färgkopiatorer
 - Laserskrivare
 - Produktionssystem

040-671 85 00

Vellingeblomman Wäxthusbutik

Så mycket mer än
bara växter

Öppet alla dagar i veckan
hela året

Falsterbovägen 24 040-420696
235 91 VELLINGE

Widtsköfle AB

Carl-Georg Stjernswärd
Vittskövlevägen 107-2
279 91 Vittskövle

Tel:044-35 30 28

Byggnaden är en fyrårig borg, byggd på
1550-talet, av Jens Brahe

Byggnaden är Skånes ståtligaste renässanslott
och är mycket sevärt.

Nils Holgersson har besökt slottet enligt sagan.

Järnplogen introducerades av Widtsköfle gods.

Idag är huvudnäringen skogsbruk och grisuppfödning.

då ett antal skepp vid en bestämd tidpunkt ska befinna sig på samma plats. Efter bogseringen sätter vi segel och tillsammans med de andra skeppen närmar vi oss vår angöring. Vinden är något svag och det är precis att seglen fylls och att vi gör fart genom vattnet. Det är trots allt en pampig syn att se alla råseglen närma sig Wasavarvet. För oss i skeppen är det en härlig syn att se alla människor som står längs kajerna. Det är en stämning av fest i staden.

En strid ström av människor passerar förbi Erik Emune som förtöjt vid bryggan. Det är roligt att kunna notera det stora intresse som finns för vikingaskepp. Många frågor ställs både om förlagan från Foteviksspärren och kopian vid bryggan. Genomgående är uppfattningen att Erik Emune verkligen ger den rätta känslan av ett vikingatida skepp.

I lägret dras bälgen och smeden är igång med att forma sitt järn till eldstål och andra föremål. I en annan del pågår lädersömnad - skärp, skor och väskor tillverkas. Hövding Björn och lagman Sven residerar i lägrets centrum och svarar på mängder av frågor. Det vimlar av turister från världens alla hörn som vill veta mer om vikingar och vikingatid, prova hjälmen, hålla i svärdet och skölden, bli fotograferade tillsammans med vikingar. Det är liv och rörelse då forntid möter nutid.

Ett ting är utlyst och samlas på den stora gräsmattan utanför Wasamuseet. Omringade av en stor åskådarskara ska några frågor av största vikt avgöras. Först blir det en kraftmätning mellan fotevikingarna och svearna. Utgången av den kampen är väl fortfarande något oklar. Vid tinget fattas ett viktigt avgörande. För oss nere från Skåne har det länge stått klart att något måste göras åt förhållandena här uppe i norr. Det kan inte fortsätta så här längre - men vad bör göras? Är

det Träholm, Uppsala eller Birka som ska brännas? Björn och Sven har efter moget övervägande bestämt att det blir Birka som ska drabbas av oss.

Mot kvällningen vandrar en sällsam skara upp mot Narvavägen och Historiska museet. Det är nästan som om en del av museets samlingar har gett sig ut på vandring och nu återvänder till sina montrar. Vikingarna i nutiden tas väl emot och bjuds på middag och besök på museets samlingar, med guldrummet och Birkautställningen.

På söndagen ska Erik Emune och de andra skeppen visa upp sig i de stockholmska farvattnen - under segel och rodd. Det blir mer rodd än segling. Att segla vikingaskepp kan vara vanskligt om man har begränsad tid till sitt förfogande. Ofta blåser vinden från fel håll vid fel tillfälle. Det blir en utmärkt möjlighet för besättningen att träna rodd. De olika kommandona tränas. Helt avgörande är att alla vet vad som ska göras när och hur det ska göras. Mer och mer känner sig besättningen samtrimmad och gör rätt sak vid rätt tid. A och O är takten, alla de tio roddarna ska hålla gemensam takt och följa riktkarlen på styrbords aktra åra.

Under vår rodd och seglats passerar vi platsen där Wasa slutade sin mycket korta sjöresa. En intressant upplevelse är att gå omkring inne i museet och se det imponerande skeppet - ett praktfullt monument över ett misslyckande - regalskeppet som skulle ha blivit flottans stolthet, men fick vänta i över 300 år på sin storhetstid som Sveriges kanske största turistattraktion.

Det är måndag morgon och tid för uppbrott. Lägret bryts och bussen lastas. Målet för dagens resa är Adelsö mitt emot Björkö och Birka. Inför seglatsen har vi granskat sjökortet och studerat vindförhållanden. Hur ska vi färdas? Blir det segling, rodd eller bogsering? Återigen samma problemställning - en etapp som måste klaras av under en dag och vinden blåser från fel håll. Det får bli en kombination av alla tre färdsätten, med betoning på bogsering.

Vi lägger ut från bryggan vid Wasavarvet och färden mot Birka kan börja. Det är en angenäm upplevelse att sitta där i vårt vikingaskepp och se Stockholm glida förbi med alla välbekanta sevärdheter. Det är en resa helt befriad ifrån nutidens stress och man får en känsla av att även storstaden ger

Skåningar samlade utanför Nordiska museet och Wasamuseet. Fyra gånger utspelades inför tusentals förundrade åhörare ett improviserat skådespel som alla gångerna slutade i mäktigt slagsmål med svärd, yxor och spjut.

sig tid att ta det lugnt denna vackra sommardag. Från vår position ute på vattnet kan vi konstatera att Stockholm håller på att preparera sig inför årets vattenfestival och vi är tacksamma att inte behöva ro genom fontäner och andra muntrationer. Vi tycker nog att Erik Emune är ett ganska stort skepp men när vi passerar under Västerbron får vi ändå en känsla av vår relativa litenhet.

Vi lämnar staden bakom oss och på ömse sidor om oss har vi ett lummigt, sommargrönt landskap. Här ligger många drömhus med strandtomt, egen brygga och båt. Ett av husen har till och med en egen vattenrutschbana.

Färden går i maklig takt och vi ligger bekvämt utsträckta i båten och njuter av naturen och solen. Driften sköts av vår följbåt, en segelbåt med en rejäl utombordare. Vår bogserare drar oss och ytterligare två mindre vikingafarkoster genom Mälaren mot Birka.

På vår styrbordssida har vi Helgö, Birkas föregångare som handelscentrum. Då är det snart dags för oss att lossa bogserlinan och ta oss fram med egen kraft, för vi vill naturligtvis anlöpa vår destination, lägerplatsen på Adelsö, med värdighet. Vi reser masten, gör fast vant och stag och sätter råseglet. Seglingen går utmärkt och vi gör ganska bra fart genom vattnet. Felet är att

vårt seglande inte för oss nämnvärt närmare vårt mål. Vinden blåser inte från rätt håll och vi har tänkt att komma fram innan kvällen. De fem årparen läggs ut i vattnet och en kraftfull rodd tar vid. Vi har nu hunnit bli rutinerade och väl samtrimmade roddare och vi gör god fart, men det är ett krävande sätt att färdas och därför gör vi en paus i lä bakom en udde innan den sista etappen. Styrkta av vila och russin plöjer vi slutligen igenom vassen och kan landstiga på Adelsö.

Våra bussresande kamrater har ställt iordning campen i en glänta i skogen och kvällen tillbringas vi runt lägerelden tillsammans med sveavikingarna.

Det är tisdag, dagen då Birka ska intagas. Vinden blåser, men från fel håll och ganska kraftigt. Vad är att göra? Segla, ro eller bogseras? Svaret är ingetdera. Återigen sätter tiden gränser. Eftersom Erik Emune ska ligga klar på släpet senast påföljande morgon för transport söderut, bestämmer vi oss för att ro till närmsta slip för att klargöra skeppet för hemfärden. Det blir en kort roddtur, då inte ett enda ord växlas. Det verkar som om alla roddarna försjunker i ett slags kontemplativt tillstånd, där åran, roddaren och rörelsen blir ett.

Med hjälp av en kraftfull traktor från

orten dras Erik Emune upp på sitt släp och seglatsen är avslutad för den här gången. Vi befinner oss vid den plats där Adelsö kungsgård låg med en magnifik utsikt mot Björkö.

Vi tar oss över till Birka med motorbåt och blir där bjudna på en guidad rundtur. De uppmärksammade utgrävningarna som skulle kartlägga stadsstrukturen i Birka är ju avslutade, men nu pågår en utgrävning som ska ge en bild av försvarsanläggningen. Efter besök i Björkö museum bjuds vi på gille med god mat. Det känns inte rätt att bränna ner Birka efter att ha fått möta en sådan gästfrihet. Men trots allt måste något göras åt de vantroende svearna, som hårdnackat håller kvar vid de gamla asagudarna och vägrar att söka sig till Vite Krist.

Fotevikens hövding Björn och lagman Sven löser problemet på ett utmärkt sätt. Den gamla stora asaguden i keramik huggs i bitar och vår munk läser några sentenser på riktig latin. De artefakter av asaguden som blir kvar skänks till museet.

Det är onsdag morgon, vikingatiden packas ner och det är uttryckning civila kläder. Bussen för oss tillbaka till nutiden och södern. Vi passar på att fördjupa våra kunskaper om vikingatiden genom att göra ett stopp i Östergötland för att uttyda runslingorna på Rökstenen, vår längsta runinskrift.

Samling på borgberget vid Birka. Björkömuseet hade ställt upp med guidning och ett präktigt vikingagille på kvällen. Mot kvällen har vi Foteviken -

och
är
slu-
ten.

Det blev en magisk afton. Thor var på sitt allra bästa humör och hade sett till att vi fick uppleva den kanske vackraste sommarkvällen på hela året.

Platsen var Odensjön i Röstånga där ca 1.000 personer hade samlats i Kulturs tecken, "Kultur i Natur". Kultur i Natur är ett årligen återkommande kulturellt evenemang där storheter som Sven-Bertil Taube, Loa Falkman och Sussanne Alfengren deltagit.

I år inledde ortens egen riksspeleman och historiker Georg Welin med att ci-

Vi vikingar från Fotevikens Museum hade blivit ombesatta att tillsammans med ortens amatörteatergrupp och barn från Ljungbyheds skola ta vid där Snorres saga slutade. Det var alltså dags för hämnd Vi hade sjösatt vårt krigsskepp Erik Emune i den lilla sjön, Odensjön, som för dagen fick representera Öresund. Förmiddagen gick åt till att rigga vårt skepp, repetera handlingen och läsa in de repliker i det stundande skådespelet. Själv fick under tecknad den stora äran att gestalta den store vikingahövdingen Egil Skallagrímsson. Vid 20-tiden kunde spelet

fogligt till gällande manus.

Det var synd och skam att man i stridens hetta ej fick tillfälle att bevittna regissörens reaktion när han under publikens förtjusning och sin motståndares förskräckelse utan pardon hiva-de denne i Odensjöns gröna vatten. Stolt och i triumf återvänder Egil med sin nufunna hustru till Island

När mörkret sänkt sig över skådeplatsen tändes hundratals marschaller på de steniga branterna runt Odensjön och i facklors sken från ett tiotal båtar står Mikael Samuelsson på en

Kultur i Natur vid Odensjön

börja.

tera Snorre Sturlassons saga om hur Egil Skallagrímsson återvänder till Lund efter att ha blivit bortkörd och förnedrad. Nu hade han tillsammans med sina män funnit nytt land på Island, samlat nya krafter, och nu var det dags för hämnd Kultur i Natur gästades även av Mikael Samuelsson och hans ständige pianist Anders Ekdahl som på ett alldeles förträffligt sätt tolkade Bellman, Taube och Birger Sjöberg.

Fotevikens Museum har under de senaste åren allt oftare utnyttjats av utomstående för att levandegöra vikingens kulturella miljö och liv och leverne. Bl.a. kan nämnas vår medverkan i Vetenskapens värld "The Viking saga", hos kulturarrangörer i Stockholm och Polen m.m. Nu var vår kulturella uppgift att ge Lundavikingarna på nöten. Alla utom "Benknäcker-Per" höll sig

flotte och tolkar förut nämnda svenska nationalpoeter. Thor, ja, han var på riktigt spelfullt humör och i ett trollslag förvandlade han den stjärnklara himmelskvällen till ett rytande hällregn. Men då hade publiken gått hem. Kvar voro endast 15 våta vikingar, rivande tält och packande kappsäckar men förvissade om att denna kväll skulle leva länge i människors hjärtan.

Bengt Fredrikson

Generalrepetition. Sven Rosborn i fören på Erik Emune avvaktande rätt signal från skådespelargruppen på scenen i bakgrunden.

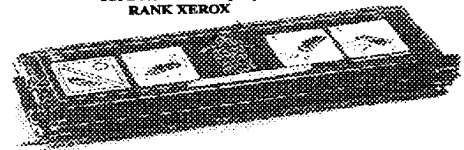

Josty AB

Xerox X-tra

The Document Company
RANK XEROX

XEROX TONERKASSETTER GER DIG KVALITET IN I MINSTA DETALJ

Miljövänligt. Alla Xerox Tonerkassetter är märkta med den nordiska miljömärkningen 'Svanen'. För att spara naturen refabriceras Xerox Tonerkassetter under strängt kontrollerade former.

Returhantering. Alla Xerox Tonerkassetter kan återsändas gratis vid försändelser om minst 2 förpackningar per gång. Under 1994 mottog och återvann Rank Xerox 400 000 förbrukade tonerkassetter i Europa.

Ring 08-795 16 20 eller faxa 08-795 12 70

031-776 80 90

031-776 80 95

040-611 72 65

040-671 85 30

Xerox X-tra 163 87 Stockholm

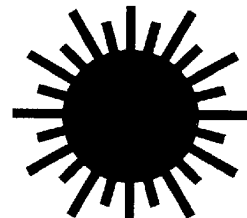
Box 254 431 23 Mölndal

VI ÄR FADDRAR TILL VISTHUSET

Hedbergs

VI ÄR FADDRAR TILL SMEDJAN

LASERSTANS

AB Laserstans

Fabriksgatan, 235 32 Vellinge.

Telefon 040/42 07 40. Telefax 040/42 14 09

Det är december månad och tillbakablickandets tid med funderingar och re-flexioner över året som snart går mot sitt slut. Jag låter mina tankar vandra ytterligare i tiden och stannar upp ett drygt decennium tillbaka - året är 1987.

Då var SVEG en nybildad förening med tre medlemmar: Björn, Jackie och undertecknad, med familjer. Vår verksamhet var inriktad på att utforska vikingatidens historia och levnadsvillkor. Det blev många utflykter till historiskt intressanta platser, museer, bibliotek, fornminnen och arkeologiska utgrävningar. En av våra målsättningar var att göra dokumentärfilmer.

Det här var en tid då intresset för experimentell arkeologi var i tillväxt. På olika håll började forntida miljöer byggas upp och gamla hantverksmetoder

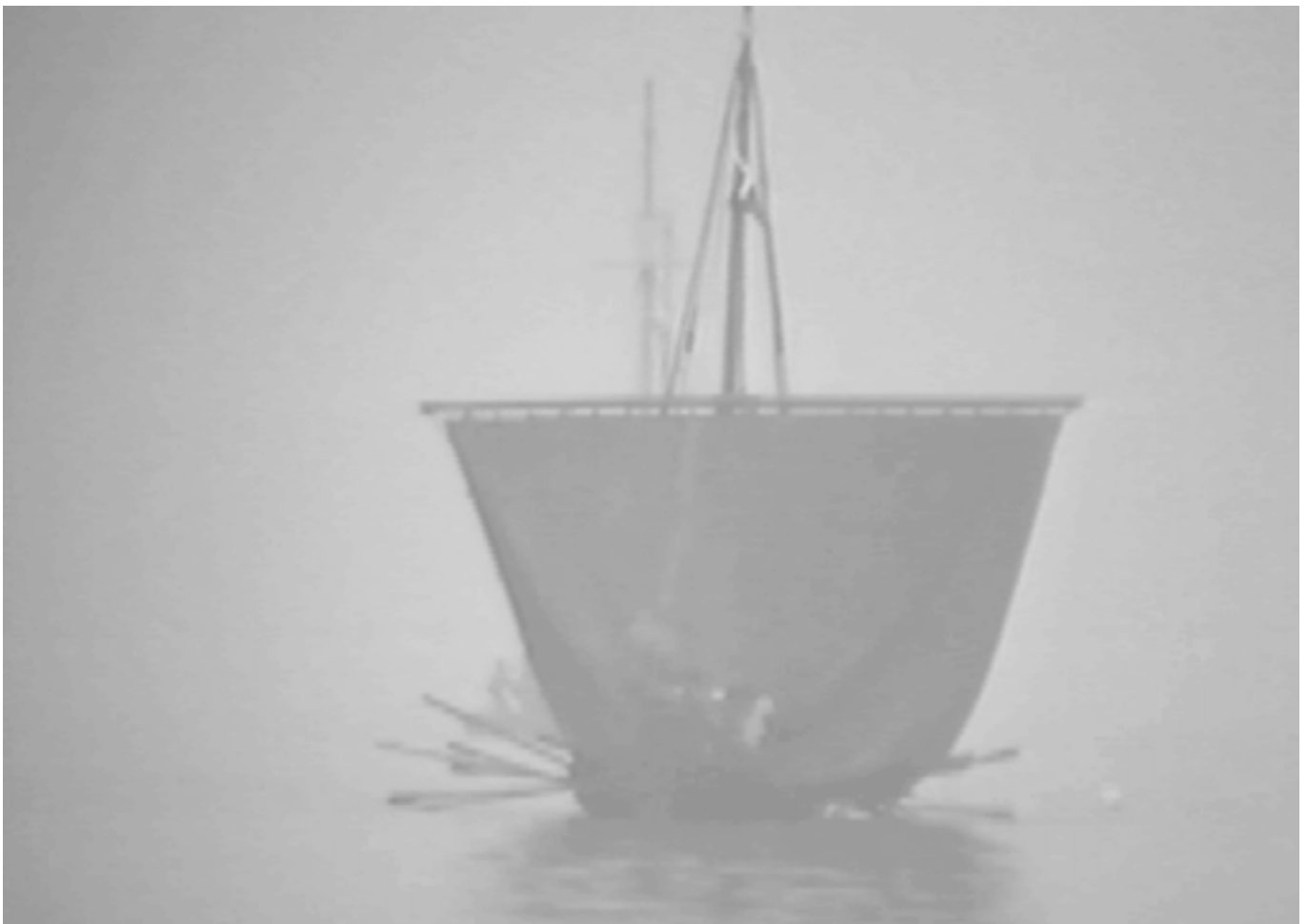
återupplivas. Utifrån det arkeologiska fyndmaterialet gjordes försök med rekonstruktioner av olika slag. Det var ett område som var väldigt intressant för oss att följa och tacksamt att dokumentera. Danmark var något av ett föregångsland inom det här fältet, särskilt när det gällde skeppsbyggnad.

Tillbakablickar

Denna sommar yppade sig ett utmärkt tillfälle för oss att få delta i ett 25-årigt jubileum i Roskilde. 1962 var året då de fem vikingaskeppen, som nu exponeras i Vikingaskeppshallen, grävdes fram ur Roskildefjorden vid Skuldelev

ca 20 km norr om staden. Där hade de utgjort en del av en spärranläggning som hindrade fientliga skepp att passera genom "Pepperrännan" och nå Roskilde. Fynden representerar fem olika typer av vikingaskepp och har haft en avgörande betydelse för den marinarkeologiska forskningen. Själva utgrävningen, under ledning av Ole Crumlien-Pedersen, hade varit en speciell form av marinarkeologi ovan ytan, där fyndområdet i fjorden kringbyggdes och tömdes på vatten och arbetet utfördes på en konstgjord ö.

Vi begav oss således iväg med jeep, husvagn och filmutrustning till norra delen av Roskildefjorden. Där hade de flesta av Danmarks dåvarande vikingatida skeppsrepliker samlats för att sedan bege sig i gemensam eskader mot Roskilde, på samma sätt som kung Niels, enligt Roskildekrönikan,

Tjock dimma gav spöklika effekter när vikingaseglatsen påbörjades.

SYDBRAND

TOMELILLA BRYGGARIN

hade gjort år 1133. Det var året innan han skulle göra sitt misslyckade försök att besegra Erik Emune i slaget vid Foteviken.

Runt om i Danmark hade skeppslag bildats och byggt dessa skepp efter förlagor från vikingatida fynd. I sanning en imponerande syn och ett imponerande arbete. Två av skeppen, "Roar Ege" och "Skinnfaxe", har vraknummer tre i Vikingaskeppshallen som förlaga. I eskadern ingick faktiskt också ett skepp ifrån Sverige, Arnjot från Jämtland.

Nere vid stranden bredde lägerplatsen ut sig och mot kvällningen samlades alla besättningarna för en gemensam genomgång inför morgondagens seglats. Det var en sådan där riktigt sagolik sommarkväll, solen höll på att gå ner och i vattenbrynet och ute på fjorden låg vikingaskeppen. För sitt inre visualiserade Björn morgondagens soluppgång med vackra motljusbilder och en tidig uppstigning. De två övriga expeditonsdeltagarna var betydligt svalare inställda till att filma tidiga morgnar och sökte stöd i en hastigt påkommen teori: vikingarna anföll aldrig på morgonen. Kort och gott, i den tidiga morgontimmen vandrade en ensam filmare längs stranden och tog vackra motljusbilder.

Kvällen hade lovat mer än vad morgondagen kunde hålla. Gråkallt och regnigt sommarväder med felaktiga vindar var vad som bjöds. Det var ett sådant där väder som tränger sig innanför skinnet. Det var med andra ord ganska frusna och huttrande efterföljare till vikingarna som färdades ner längs Roskildefjorden. Själv minns jag också allt starkare hungerskänslor ju närmare Roskilde vi kom. Jag hade å det grövsta försummat provianteringen. För att inte spränga alla tidsramar fick bogsering tillgripas.

Skeppen anlände framåt eftermiddag

gen till Roskilde. Deras ankomst hade förvarnats genom vårdkasar som tänts längs kusten. Dimman hade brett ut sig över Roskildefjorden och gav en dramatisk inramning åt angöringen. Det var som om de vikingatida skeppen trotsade seklen och kom fram ur själva tidens dimma.

Nästa dag begåvades vi med perfekta vindar och fick ombord på Skinnfaxe en känsla av vad vikingaskeppen kan förmå när det gäller segling. Vi fick också en känsla av vad Björn kan förmå när det gäller filmning. Han sökte och hittade alla möjliga och omöjliga perspektiv och kameravinklar, både innanför och utanför relingen. Det enda som han avstod ifrån var en filmsekvens uppifrån masten.

Det var en fin vy att se Vikingaskeppshallen nere vid stranden med utsikt mot fjorden där alla skeppen låg. De forntida originalen i konserverat skick och uppmonterade på sina stålkonstruktioner på ena sidan glasväggen, på den andra de rekonstruerade vikingaskeppen i full verksamhet.

På gräsfälten vid stranden hade marknadstälten rests och här kunde vi möta hantverkare och både få se hur dessa arbetade och få köpa deras varor. I smedjan hördes blåsbälgens andning

och smedens hammarslag då det klassiskt formade tändstålet tillverkades. Många intresserade kunder testade kombinationen eldstål, flinta och fnös-ke. Vi vandrade runt i marknadsvimlet dragandes på videokamera och tillhörande batterivagn. Hela tiden försökte vi se till att våra sladdar inte trasslade in sig i vare sig oss själva eller i marknadsbesökarna.

På kvällarna satt vi runt lägerelden och riktigt njöt av en gemytlig och dejlig samvaro. Det var inspirerande att höra om de danska besättningarnas erfarenheter av vikingasegling och rodd. Det var så inspirerande att vi började smida planer för framtiden. Vi skulle också bygga vikingaskepp och ge oss ut på seglatser.

Efter några intensiva marknadsdagar vände vi jeep och husvagn hemåt. Bakom oss hade vi några väldigt intressanta dagar. Vi hade fått vara med om att se vilka möjligheter som öppnar sig för den som vill pröva på att levandegöra och experimentera med forntida tekniker och föra in historien i nuet. Efter åtskilliga timmar vid klippbord och skrivbord kunde vi presentera filmen "Vikingaskepp i Roskilde-fjorden". En film som vi varmt rekommenderar till Marinerats läsare.

Birger Enoksson

Välkommen till

Toppen!

Storbutiker med manuell betjäning i:

- Delikatessavd.
- Ostavd.
- Fiskavd.
- Bröдавd.

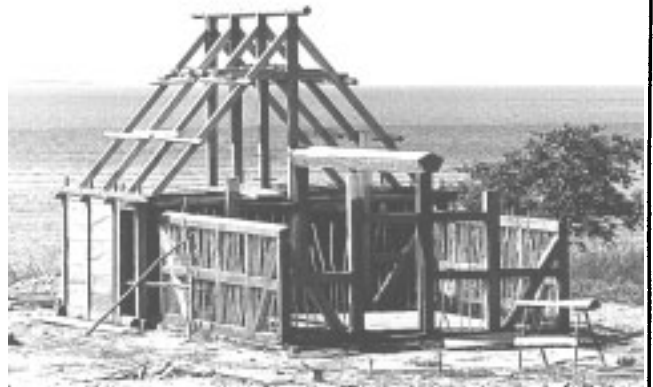
SERVICE! KVALITÉ! TRIVSEL! LÅGA PRISER!

Toppen!

VELLINGE
ÖPPET: 9 - 19
ALLA DAGAR!

HÖLLVIKEN
ÖPPET: Mån - Fre 9 - 20,
Lör 9 - 17, Sön 11 - 17

VI ÄR FADDRAR TILL
SYDGÖTISKA HUSET

AB METALLMEKAN
Box 63, 235 21 VELLINGE
Tel. 040-42 20 40, Fax 42 25 64

Ett golv från Tarkett -
Grunden för all inredning

Försäljningscenter:

Tarkett Svenska Försäljnings AB
Box 4538, 191 04 SOLLENTUNA
Tel 08-625 15 70, Fax 08-96 62 83

Exportförsäljning samt
produktionsanläggning:

Tarkett AB
372 81 Ronneby
Tel 0457-710 00
Fax 0457-714 98

Tarkett

Exportförsäljning samt
produktionsanläggning:

Tarkett AB
297 89 Hånsjö
Tel 046-25 80 00
Fax 046-638 90

TRELLEBORG INDUSTRI AB
0411 - 67940

 Nordsjö

STARKA

En vertygslåda med historia

Av Sven Rosborn

I Sproge socken på Gotland ligger Mästermyr. Efter dräneringsarbeten skar på hösten 1936 för första gången en plog den feta och fuktiga myllan. Plötsligt drog plogen upp en söndrig bronskittel. Fyndet kastades bort men när traktorföraren återkom med nästa plogfåra drogs plötsligt en större, forntida träkista i fram i dagsljuset. Ekkistan, som var ca 90 x 25 cm och ca 20 cm hög, skadades givetvis av den våldsamma behandlingen men endast i förvånansvärt mycket ringa grad. Den fuktiga myrmarken hade fungerat som ett effektivt impregneringsmedel. En järnkedja var virad runt kistan. Traktorföraren Hugo Kraft virade med säkert stor spänning loss kedjan och bröt upp locket. Guld hägrade men innehållet var knappast imponerande. -"Soppa av rost!" fnös upphittaren. Några föremål togs dock om hand och kom snart till arkeologernas kännedom.

Även om guld och silver saknas är Mästermyrskistan, en redskapskista, ett spännande fynd. Verktygen i kistan ger en unik närkontakt med en hantverkare som levde för tusen år sedan. Vem var han som en gång släpat

på denna redskapslåda och som svingat de präktiga järnverktygen? Var det kanske en vandrande hantverkare som med sin yrkeskunskap livnärde sig på att flytta från gård till gård?

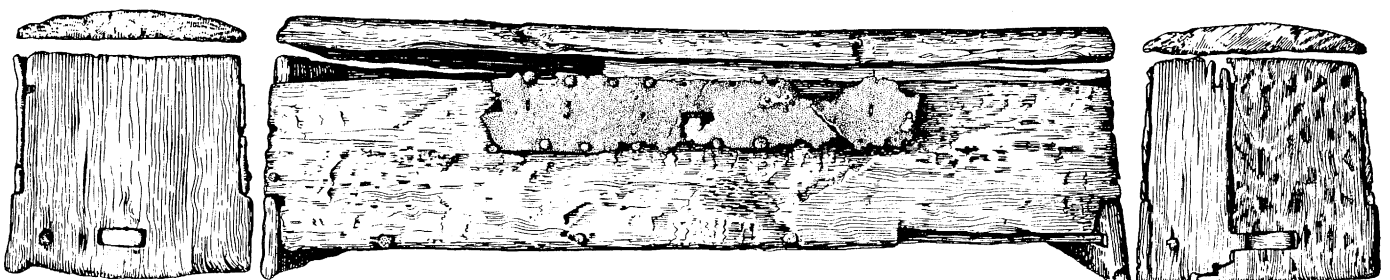
Innehållet i den långsmala kistan är omfattande; tre släggor, lika många hammare och en hammare för att driva ut metall till kärl, en stor smidesång och en järnsax för plåtklippning. Här finns också smedens småverktyg; fyra mindre städ, verktyg för tillverkning av spikhuvuden och tre stansdynor. En liten, fyrsidig järnpuns har på sin kortsida, på slagsidan, ett mönster av två motställda trianglar. Med detta verktyg har vackra mönster kunnat stämplas in i de metallföremål som var under tillverkning.

Denne okände hantverkare har inte bara varit smed utan också snickare. Några skafthålsyxor av typisk vikingatida typ har fungerat väl vid den grova tillyxningen av träämnet och en bred tvåryxa har använts vid finhuggningen. Behövde det borrar fanns dåtidens borr, s.k. navare, i en uppsättning av inte mindre än sex olika storlekar. En riktig fogsvans, ett

löst sågblad, ett stämjärn, ett skavjärn och flera filar har varit snickarens hjälpmedel vid själva finarbetet. Som i vilken modern verktygslåda som helst hittar man i kistan också föremål som svårligen kan rubriceras som verktyg. Två stora dörrlåsnnycklar, den ene så stor att den av upphittaren benämndes "kyrk-nyckeln", tillhör dessa udda saker. Så också tre små hänglås, låsdetaljer och låsbeslag. En vackert arbetad pyndare, besman, har använts när vår okände vikinghantverkare skulle väga upp varor. Och blev hungern för stor och kött fanns att tillgå kunde det medhavda stekjärnet komma väl till pass.

Hur har då denna kista hamnat på botten av en myr? För tusen år sedan var troligtvis Mästermyr en öppen sjö, i varje fall har vattentillflödet under höst och vintersäsong varit avsevärd. En tanke är att kistan kanske medvetet sänkts i vattnet för att hämtas upp vid ett senare tillfälle. Troligast är dock att en båt kapsejsat och dess last gått förlorad. Denna teori stödjdes av det faktum att man utanför kistan funnit föremål som kan knytas till fyndet; tre bronskittlar, lika många klockor eller skällor och en blosskorg i järn. Korren har varit en praktisk ljushållare som hantverkaren kunnat hänga upp i taket under arbetet i mörka uthus och arbetsbodar.

Mästermyrfyndet väcker många tankar. Till för inte så länge sedan var det vanligt att se vår nordiska förhistoria och vikingatid på ett tämligen primitivt sätt. I dag är bilden lite annorlunda, dock inte beroende på de traditionella läromedlen och den traditio-

VI ÄR FADDRAR TILL
VÄVSTUGAN

EVERYTHING RUNS BETTER ON QUAKER STATE®

Milab

Mikrofoner av världsklass!
Kontakta din musikhandlare.

Allt i foto
för konsument
och yrkesbruk

 FUJIFILM

Upptäck
Advanced Photo System
– framtidens fotosystem –
hos din fotohandlare!

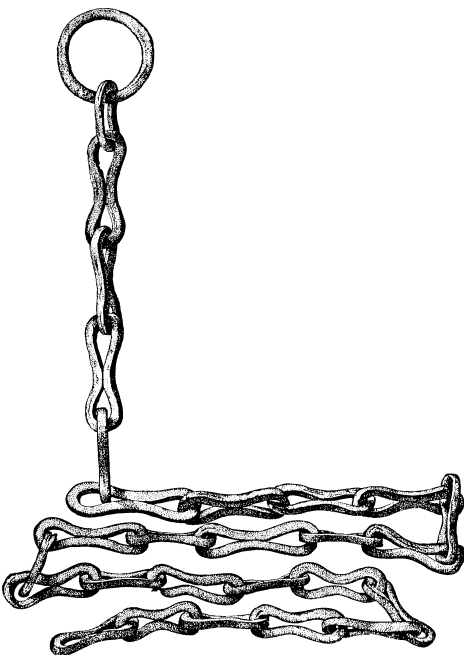
 BJURHAGEN

nella musei-verksamheten. Genom de många seriösa försök att rekonstruera vår forntid i full skala som sker, ökas förståelsen för en bättre inblick i dåtida förhållanden. Visserligen är det fortfarande vanligt att, när man t.ex. ska vara viking, ikläda sig en potatis-säck med urklippta hål och ett käckt snöre runt midjan. "Vikingakläder" blir gärna grova, enkla tygstycken som hänges över axlarna. Rekonstruerade vävstolar blir stabila, rauhuggna tingestar och den tillverkade väven blir följdriktigt därefter. Stackars vikingatida väverskor, eller vävare, om ni hade fått förmånen att blicka framåt; ni skulle säkert känt er bortkomna.

Varje bygd med självaktning har idag någon form av historisk aktivitetsgrupp. På många platser uppförs forntida hus av sällskap som slutit sig samman för att på ett spännande och socialt sätt umgås. Under andra hälften av 1800-talet skapades på nästan liknande sätt hembygdsrörelsen runt om Sverige. På den tiden samlade man främst föremål i hembygdsgårdar och man samlade också på gamla hus. Det var faktiskt ur denna rörelse som det svenska museiväsendet på allvar utvecklades. I dag har emellertid tiden

Träkista av vikingatida modell under tillverkning på Fotevikens Museum.

Järnkedja från Mästermyrsfyndet.

sedan länge hunnit ifatt, många museer för en av-somnad tillvaro - glöden och entusiasmen från pionjäråren är sedan länge borta. Det är därför intressant att notera att det i dag finns en ny rörelse som utan att egentligen någon tänkt närmare över det bygger på samma principer som hembygdsrörelsen en gång hade. Nu samlas historiska aktivister till kulturdåd i positiv mening. På 1800-talet försökte man i hembygdsgårdar och museer "rädda" det gamla "genuina" samhället genom att samla in tonvis med föremål. I dag försöker samma andas barn genom att bygga forntidsmiljöer

förklara ofta tämligen ointressanta arkeologiska fynd på ett mänskligt, engagerande sätt. I montrarna på våra museer ligger etiketterade konserverade spikar, delar av verktyg och keramikskärvor - i våra historiska aktivitetsmiljöer visas hur dessa föremål en gång skapades och användes av människor.

Mästermyrfyndet är ett av många fynd som med fördel kan användas - och används - i denna nya historiska upplevelsevärld. Kistan har ofta rekonstruerats, så också många av de verktyg som låg i den. Med kopior av dessa verktyg hamras det i dag frisk runt om

på
his-
to-
risk
dåts

När masugnen krossas ligger den glödande järnmalmen i botten av ugnen.

Malmö Kogg

Projekt Malmö Kogg löper vidare och deltagarna får lära sig mycket om medeltidens Skåne. Projektet, som beskrevs i förra numret av Marinerat, går ut på att bygga ett antal medeltida koggkopior i Malmö. I avvaktan på att det medeltida varvet på allvar kan etableras får de olika projektgrupperna sig till livs

annorlunda historielektioner. För att kunna rekonstruera historiska miljöer och föremål måste man nämligen ha kunskap om hur man arbetade på medeltiden, vilka verktyg man använde, hur man tänkte och vad för resultat som man uppnådde. Om det nu är någon som tror att projektgrupperna endast inhämtar kunskap från böcker

Anders Ödman framför en tjärdal vid Vittsjö.

tar man grovt miste. Som exempel på arbetsgången kan vi nämna den järnsmideskurs som skedde i september.

En av våra verkliga kännare på medeltida järnframställning i Göinge, Anders Ödman från Historiska museet i Lund, höll en längre, inspirerande föreläsning. Några dagar senare lastades en buss full med "Malmö Kogg"-elever för en heldagsexkursion i Göinges skogar, bland slaggplatser och arkeologiskt funna medeltida masugnar. På turen grävdes myrmasugg upp och togs ner till Fotevikens Museum. Här väntade tyska järnexperter. En masugn fördes upp i lera och så började bränningen. Efter två dagars slit var succen ett faktum - för första gången sedan medeltiden hade man åter lyckats framställa en stor och mycket tung klump av skänkt göingejärn.

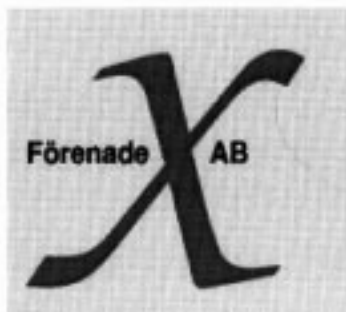
Tyska medeltidsexperter vid masugnen på Fotevikens Museum.

Funderar ni på handel över Internet?

Besök:

på
www.uni-x.se
eller
falsterbo.com

Förenade X AB presenterar:

Intershop Online

Programmet för handel på Internet!

- Snabb uppstart
- Paketlösningar
- Enkel administration

Eller RING 040-47 30 50 för ett mötel

Personligt inställd

Om du är kort, lång, smal eller tung, spelar ingen roll. Väljer du en arbetsstol ur 6000- eller 8000-serien kan du utforma den efter din personliga smak och din arbetsituation.

Du kan med utgångspunkt från ett antal olika ryggar, sitsar och armstöd skapa din egen stol. Det finns 52 olika varianter! Lägg sedan till alla möjligheter att ställa in stolen efter din egen kropp och ditt sätt att arbeta och du har en personligt inställd arbetsstol.

Välkommen in och provsitt!

Kinnarps® Kontorsfackhandlarna i Trelleborg AB

För Kontor & Offentlig Miljö

Östergatan 32, 231 44 TRELLEBORG
Tel. 0410 - 415 60. Fax 0410 - 420 85

FADDER TILL LÅNGHUSET

LIONS för Samhällsansvar och Livskvalitet

LIONS CLUB RENG

Box 107
236 23 Höllviken
Tel 040-45 25 22

BESÖK GÄRNA LOPPIS I
JÖRGENS LADA KÄMPINGE
UDDA LÖRDAGAR 10 - 13

För säkerhets skull. Beställ boken!

Boken ger dig vägledning i frågor som rör larmanläggningar och säkerhet. Läs om installationer som spänner från enkla lägenhetslarm till säkerhets- och passersystem på Slagthuset i Malmö.

Boken kostar inget
-men du sparar mycket.

Tel 040 - 21 10 30

040 - 45 63 03

Fax 040 - 21 42 30

Box 18034,
200 32 Malmö

Godkänd av Försäkringsförbundet

Kulturdatabas Öresund finns nu på Internet

Databas Öresund är ett EU-projekt, som under nära två års tid bedrivits av Fotevikens Museum, i samarbete med Roskilde Museum. Projektet syftar till att hjälpa till med att knyta samman den danska regionen Själland och den svenska regionen Skåne och presentera deras gemensamma historia och kulturhistoriska arv. Med detta synsätt som utgångspunkt, betonas regionens historia utifrån dess egna gränser och inte utifrån den danska och svenska riksgården. Databasen kan användas i utbildningssyfte. Fotevikens museum vänder sig både till skolorna och den historieintresserade allmänheten. Detta är en god möjlighet för den intresserade att lära känna öresundregionens historia.

Genom databasens framtida tvåspråkighet, blir den tillgänglig både för de danskar och svenskar, som använder Internet. Databasen är konstruerad för att vara lätt-tillgänglig och användarvänlig. Den kommer att innefatta en mängd olika sökmöjligheter; städerna vid Öresunds historia, kulturhistoriskt intressanta byggnader, platser, reseskildringar och tidningsnotiser m.m.. Det historiska faktainnehållet omfattar både stora viktiga omvälvningar i öresundstädernas historia, men även små triviala händelser, som dock har förmågan att visa hur livet och vardagen kunde gestalta sig för våra förfäder.

En viktig ledstjärna för vårt arbete med projektet har varit att försöka presentera historiska fakta på ett sätt som möjliggör för nutidsmänniskan att utöka sin kunskap om och förkovra sig i ämnet historia. Med ökade kunskaper kan vi förstå våra förfäder. Databasen innehåller en mängd citat och samtidskildringar, som delger oss våra förfäders syn på tillvaron och samtida händelser.

En viktig del av projektet innefattar en produktion av en CD-romskiva rörande Skanör-Falsterbos och Roskildes historia under perioden 1100-1600. Roskilde var ett viktigt kyrkligt-administrativt maktcentrum och Skanör-Falsterbo var det kungliga-handelsekonomiska centrumet. Skivan kommer att ligga färdig i början av nästa år.

För Fotevikens Museum har skapandet av denna historiska databas varit något av ett pionjärarbete som

tillfört oss mycket ny kunskap och erfarenhet. Samarbetet med Roskilde Museum har varit fruktbart och lyckosamt. Arbetet med projektet har letts av Sven Rosborn, biträdd av Eva Olin, Peter Ross-Lindholm, Jonas Stridsberg och Karl-Fredrik Wasén m.fl.

Sammanfattningsvis är det vår förhoppning att Databas Öresund skall öka kunskapen om Öresundsregionens historia och generellt öka intresset för historia och kultur, samt tillföra nya perspektiv på förmedlingen av kunskap i humaniora.

Lilla Hammar i december A.D. 1998

Peter Ross-Lindholm

Karl-Fredrik Wasén

The advertisement features a large circular logo at the top with the text "GOODYEAR" around the top edge and "The Winning Team" in a stylized script font in the center. Below the logo, the text reads "Nu över 370 segrar inom FORMEL 1". At the bottom, two tires are shown: an Eagle F1 tire on the left and an Eagle Touring tire on the right. The Eagle F1 tire is described as a "Superdäck utvecklade från regndäcken för Formel 1 med enorma väggenskaper." The Eagle Touring tire is described as "Mycket tyst och bekvämt högprestandadäck". At the very bottom, a black banner contains the text "GOODYEAR - The Winning Team".

Föreningen SVEG

Skeppslaget har varit igång med seglingar och roddturer tills vådret sade ifrån. Det har varit en givande tid att pröva skeppet Erik Emunes speciella egenheter. Att som nybörjare lära sig att ro en åra och samtidigt göra det i takt med många fler, till det ingår att försöka komma ihåg de många nya kommandona. Vad betydde "hal ut"? Vad menas med "stryk", - nej inte kläder, inte att slåss - utan nu ska vi backa i takt och ibland bara på ena sidan. Ja, det har varit en lärorik höst med flera höjdpunkter som när t.ex. vådret tillåtit segling. För oss alla som haft förmånen att då vara med tror jag nog att vi alla var överens om att det var det bästa.

Hur ser framtiden ut för skeppslaget? Jo, vi söker fler medlemmar. Skeppet kan ha omkring 15 besättningsmedlemmar i varje besättning. Så du som är intresserad hör av dig. Sprid också ut till vänner och bekanta om möjligheten att dra till sjöss som viking.

I vinter och vår ska skeppet rustas och ändras en del till nästa års färder. Även här finns det möjlighet att medverka. Det handlar om timmerarbete, som t.ex. att ändra åornas uttag. Ett nytt roder behöver testas, men det ska först tillverkas. Vi söker också runda stenar till ballasten, istället för sprängsten som det är lätt att göra sig illa på. Ett nytt segel står också på önskelistan och här kan den sykkunnige bidra med sitt kunnande.

Nu när seglingssäsongen är avslutad har många av oss börjat tillverka egna vikingatida kläder. Gruppen har blandad bakgrund; här finns bågskytta, handelsmän och andra med ett vikinga-tida intresse - även här gäller att du är välkommen. Vi träffas på Fotevikens Museum onsdagar kl 18.00 och håller på fram till 21.00. Tyg kan du köpa till självkostnadspris och övriga saker får vi låna av museet.

Som medlem i SVEG har du alltid möjlighet att rådfråga sakkunniga på Fotevikens Museum.

När det åter blir varmare har vi planer på både kortare och längre färder. Några helger skall vi färdas dit vinden bär oss och övernatta på dåtida sätt. Tänk att efter seglatsen samlas runt bålet och bara njuta av livet och naturen blandat med de skrönor som tillhör en gemytlig samling. Vart den längre seglatsen skall gå är ännu inte bestämt, men ett ledning västerut finns i besättningens tankar, tänk att inta Roskilde och dricka mjöd i främmande land.

Jackie

FAKTARUTA

Skeppslag: står för ett förvaltningsområde i Sverige med uppgift att utrusta ledundsfartyg.

Ledung: härnadståg till sjöss i det forntida Norden.

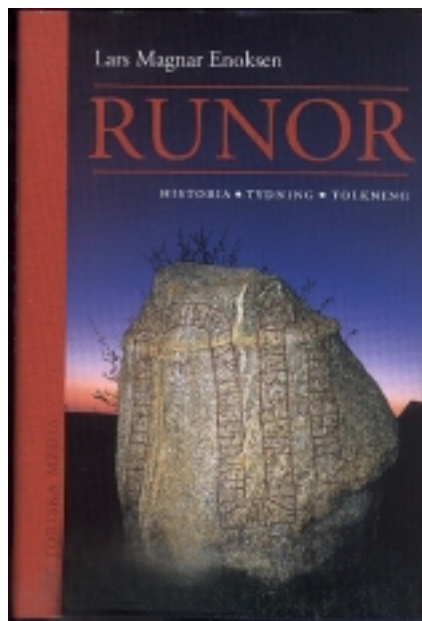
Skeppslag för oss innebär ungefär att det är det övergripande organet för båten och under skeppslaget finns det olika besättningar.

Tips från Foteviken

En ny bok om våra runor

Runforskaren Lars Magnar Enoksen har utkommit med en läsvärd bok om en fashinerande del av bl.a. vår vikingatid, runorna. Här finner man inte bara kunskap om själva runtecknen utan också den spännande berättelsen om hur man lyckades tolka detta skrivspråk och hur man arbetat med runforskning alltsedan 1500-talet. (Obs boken försäljs ej via Fotevikens Museum.)

Lars Magnar Enoksen:
"Runor. Historia, Tydning,
Tolkning."
ISBN 91-88930-32-7.

Tidernas kyrka är Sveriges största historiska cd-romskiva. Den handlar om Sveriges kristna historia, om helgon, kyrkornas konstskatter, klosterliv m.m. Prata med Ansgar, Gustav Vasa, Martin Luther, Franciskus och andra historiska personligheter - de besvarar dina frågor. Gör ett besök i Vadstena och låt den heliga Birgitta berätta om sitt liv. Med teknikens hjälp kan du också göra en rundvandring i Lunds domkyrka. Ett mycket omfattande och fashinerande multimedieverk där enbart uppslagsdelarna är bland de mera utförliga som utgivits om den kristna religionens mer än tusenåriga historia i Sverige. Pris 420:-. (OBS priset innefattar ej institutionell användarlicens).

Digitala erbjudanden

Fotevikens Museum kan förmedla två svenska cd-romproduktioner till mycket förmånligt pris.

Beställningar kan göras via Fotevikens Internetsida:

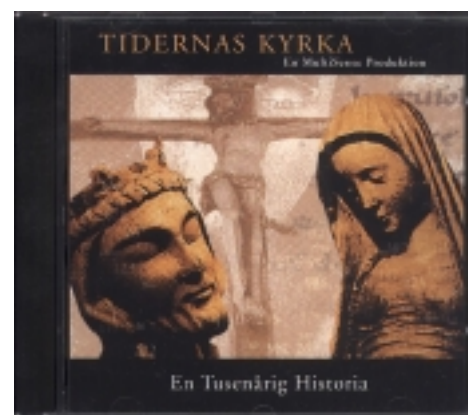
www.foteviken.se

eller till:

**Fotevikens Museum, Box 82,
236 22 Höllviken.**

(I priserna ingår moms men tillkommer porto. Försändelse sker genom postförskott.)

Vikingamarknaden 1998 är en cd-rom-skiva om den stora vikingamarknaden på Fotevikens Museum sommaren 1998. Pris 45:-.

FOTEVIKENS MUSEUM
Box 82, 236 22 Höllviken
Tel: 040-456840 Fax: 040-455507
info@foteviken.se www.foteviken.se

Ansvarig utgivare:
Sven Rosborn

ISSN 1401-2685